

Posudek vedoucího práce

Remešová, Lucie, *Surfing jako klíčová příčina sociální a kulturní změny marockého Taghazoutu*. Praha: UK FHS, 2016, 144 stran včetně příloh.

Předkládaná diplomová práce je výsledkem opakovaného terénního výzkumu v malém letovisku na jižním marockém pobřeží Taghazoutu. Autorka se sem dostala nejprve někdy v průběhu roku 2010 za účelem surfingu, jelikož místo v té době již bylo poměrně známé svými výhodnými povětrnostními podmínkami nutnými pro pěstování tohoto sportovního odvětví. Poměrně rychle si zde vytvořila sociální kontakty, a jak v úvodu své práce píše, stala se do jisté míry insiderkou. Odlišné kulturní a sociální prostředí a nově nabyté kontakty posléze přiměly autorku zabývat se dynamikou zdejšího prostředí z pohledu sociální antropoložky. Navzdory počátečnímu poměrně rychlému splynutí s místním prostředím se s každým dalším pobytem ukazovaly limity výzkumu. Ukázalo se, že dynamika změn byla natolik rychlá, že diplomantka s každým dalším vstupem do Taghazoutu začínala téměř od začátku. Snad z těchto důvodů nakonec „objekt“ svého výzkumu zúžila na tři klíčové informátory, na jejichž příbězích a skrze teoretický korpus vztahovaný především na sportovní turismus, lifestylovou migraci a obecněji globalizaci se snaží ukázat na širší pozadí proměny původně malé rybářské vesničky v oblíbené surfcampové centrum na březích Atlantského oceánu.

Klíčovými metodami práce byly zúčastněné pozorování v různých polohách (včetně aktivní participace na činnosti surfcampu) a polostrukturované rozhovory vedené v angličtině, doplňkově pak emailová korespondence a skypování s hlavními informátory, jejichž jména s jejich souhlasem uvádí. V úvodních pasážích práce vzhledem k autorčině situovanosti v terénu je přesněji charakterizována její vlastní pozice v prostředí. Ta není jednoznačná, jednou je spíše turistkou či lifestylovou migrantkou, jindy zase antropoložkou pečlivě si zaznamenávající poznámky do terénního deníku. Tato poziční roztříštěnost je pak jednou z možných slabin práce, autorka je v této fázi někdy snad až příliš otevřená, explicitně sděluje vyčerpanost z nárazové práce manažerky, která ji přivedla k úvaze stát se lifestylovou migrantkou. Potom je ale obtížné zjistit, jakým egem v té které části práce mluví, resp. které jí je bližší, přestože usiluje o nepředpojatost a kriticky reflexivní přístup (s. 16).

Druhým problémem diplomové práce je její určitá teoretická roztříštěnost. Jistě, globalizace, turismus a lifestylová migrace jsou spojitě nádoby, někdy se mohou rozdíly mezi tím, co lze považovat za turistickou reprezentaci a co již spíše za jistý druh migračního procesu rozmazávat: jak charakterizovat například britského občana, který od osmdesátých let 20. století pravidelně na několik měsíců v roce jezdí do letoviska u Středozemního moře v jižním Španělsku, často tam má jedno ze svých bydlišť, má zde vytvořenu silnou sociální síť, část daní odvádí v Británii, část ve Španělsku atd.? Jde o specifickou formu turismu, migrace, transnacionalismu, neokolonialismu? Samozřejmě, že není vůbec jednoduché to v konkrétních případech a situacích odlišit, nicméně se domnívám, že pro potřeby diplomové práce se měla autorka výlučněji zaměřit spíše na jedno teoretické východisko, resp. pregnantněji sledovat jednu teoretickou linii a tu s možnými přesahy k jiným východiskům analyzovat. To se pak ukazuje v empirické části, v níž je poměrně dost prostoru věnováno lifestylové migraci nebo migraci obecněji, s genderovou vsuvkou v podobě rozdělení na marocké surfaře vs. marocké surfařky a podkapitolou o subkultuře surfařů (s. 59-76), aby ale dále bylo konstatováno, že bylo „vypozorováno několik změn místní společnosti způsobených vlivem Západu a turismem...“ (s. 83) a dále v části *Odpovědi na výzkumné otázky* (s. 104-107).

Tato epistemologická rozkolísanost pak svádí k průběžnému odchylování se od hlavní výkladové linie, kterou by měly být příběhy tří hlavních informátorů, tj. jakési tři prolínající se minietnografie zasazené do širšího sociálního a geografického kontextu. A to se autorce ke škodě věci, způsobené snad především kumulováním nepředvídatelných problémů, podařilo jen částečně.

Poukázáním na zmíněné dva hlavní nedostatky práce nechci nikterak snižovat autorčino úsilí se s nelehkou situací během výzkumu vypořádat. Rád bych proto závěrem vyzdvihl některé zajímavější, třebaže spíše naznačené nebo nedotažené aspekty práce. Jako velmi vhodný, avšak v sociální antropologii zatím nepříliš využívaný, se mi jeví kupříkladu autorkou zmiňovaný Csikszentmihalyiho vlivný koncept *flow*, rozvíjený sice zejména v rámci tzv. pozitivní psychologie, který ale byl v minulosti již několikrát studován i v širším prostředí sportovních kolektivů. Koncept *flow* tak ukazuje, že lze v jistých komunitách a za určitých podmínek zkoumat etnograficky (antropologicky) i takové pojmy jako štěstí, smysl života, prožitky či jiné zdánlivě pro výzkum obtížně uchopitelné pojmy.

Diplomová práce Lucie Remešové přes výše uvedené výhrady nicméně splňuje předpoklady úspěšné obhajoby s tím, že navrhuji hodnocení na pomezí *velmi dobře* a *dobře* v závislosti na kvalitě obhajoby.

V Květnici, 15. 2. 2016.

Marek Halbich